

Arbeidsparticipatie

Auteur(s):

Rooij, M.C.J., van
Nahuis, N.J.

Deze rubriek wordt maandelijks samengesteld door M.C.J. van Rooij en N.J. Nahuis van De Nederlandsche Bank.

Verschenen in:

ESB, 85e jaargang, nr. 4245, pagina 186, 3 maart 2000

Rubriek:

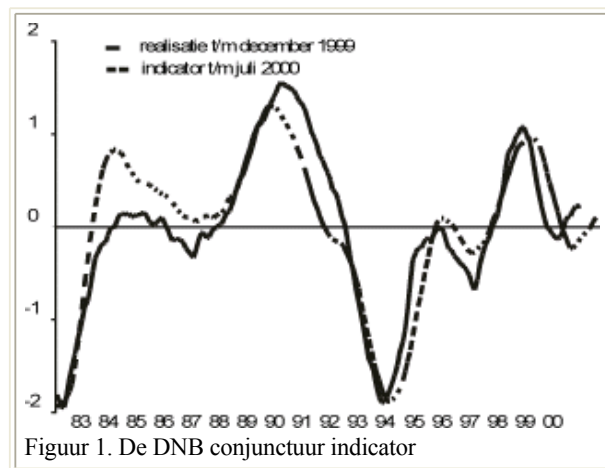
DNB indicator

Trefwoord(en):

conjunctuur

Een verdere toename van de arbeidsparticipatie is van belang voor voortzetting van de huidige economische groei.

De DNB-indicator, die inmiddels vooruitblik tot en met juli dit jaar duidt op een voortgaande conjuncturele opgang (figuur 1). De bbp-volume-groei ligt reeds enige jaren op een hoog niveau en macro-economische korte-termijn voorspellingen geven een rooskleurig beeld. Wel zijn zij omgeven met toenemende risico's, bijvoorbeeld als gevolg van hoge aandelenkoersen in de VS en Europa en hoge huizenprijzen in Nederland. Eén van de risico's voor de groei van de Nederlandse economie, die wellicht nog onderbelicht is gebleven, betreft een afzwakking van de sterke groei in het arbeidsaanbod.

Sterke toename arbeidsparticipatie ...

De economische groei van ruwweg 3½ procent in de afgelopen jaren is, bij een gematigde arbeidsproductiviteitsontwikkeling, grotendeels gedragen door een sterke werkgelegenheidsaanwas (gemiddeld circa 2½ procent). In de periode 1997-1999 is het aantal werkzame personen met 618.000 toegenomen, terwijl de groei van de beroepsgeschiedte bevolking beperkt bleef tot 134.000 personen. Het restant van de werkgelegenheids-groei resulteerde in een daling van de werkloosheid met 202.000 personen en een gelijktijdige afname van de niet-beroepsbevolking met 282.000 personen. Hierbij gaat het onder meer om mensen, met name vrouwen, die niet binnen de werkloosheidsdefinitie vallen maar al dan niet vanuit een uitkeringssituatie zijn gaan werken. De overheidsfinanciën varen wel bij deze ontwikkeling: het aantal uitkeringen neemt af en het draagvlak voor premies en belastingen neemt toe. In totaal is de netto participatiegraad in deze periode met vijf procentpunten gestegen tot 64 procent in 1999. Nederland bevindt zich wat arbeidsparticipatie betreft inmiddels in de Europese middenmoot, terwijl het in 1985 met 49 procent nog ver achterbleef bij het Europees gemiddelde.

... desondanks tekort aan personeel...

Ondanks de sterke toename van het arbeidsaanbod is het aantal onvervulde vacatures ongekend hoog en vormt de beschikbaarheid van direct inzetbaar personeel een steeds groter knelpunt. Steeds vaker wordt de omzetgroei van bedrijven beperkt doordat opdrachten worden geweigerd vanwege een tekort aan personeel. Het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt heeft op basis van de demografische samenstelling van de Nederlandse bevolking becijferd dat de instroom van schoolverlaters achter zal blijven bij de uitstroom van oudere werkkenden. Dit betekent dat, migratiebewegingen daargelaten, alleen voor het op peil houden van het huidige arbeidsaanbod al een verdere stijging van de arbeidsparticipatie noodzakelijk is. Afgezet tegen landen zoals Zwitserland en Noorwegen, waar de arbeidsdeelname circa tien procentpunten boven die in Nederland ligt, moet een verdere toename mogelijk zijn. Het Ministerie van Economische Zaken constateert in haar concurrentietoets dat met name het arbeidspotentiël van ouderen, allochtonen, vrouwen en lager opgeleiden onvoldoende wordt benut. Hierbij past de kanttekening dat ieder individu zelf de afweging tussen inkomen en vrije tijd zal moeten maken en dat het streven naar een zo hoog mogelijke arbeidsparticipatie uit welzijnsoogpunt dan ook niet zaligmakend hoeft

te zijn.

... dat rem op groei kan vormen

Het huidige overheidsbeleid bevat een aantal elementen die arbeidsdeelname bevorderen, zoals de introductie van de heffingskorting, uitbreiding van kinderopvang en bestrijding van de armoedeval. Daarnaast zijn ook sociaal-culturele ontwikkelingen van belang voor de arbeidsparticipatie; zo wordt de werkende vrouw steeds meer de norm, ook als zij kleinere kinderen heeft. Ondanks de mogelijkheden voor een verdere toename van de participatiegraad is het met het oog op de demografische ontwikkelingen niet ondenkbaar dat de groei van het arbeidsaanbod afzwakt. Derhalve stijgt de kans dat personeelstekorten een rem zetten op de economische groei. Deze is de afgelopen jaren immers voor een belangrijk deel mogelijk gemaakt door het inschakelen van extra mensen. Indien dit extra personeel niet voorhanden is, is een voortgaande sterke economische groei alleen mogelijk via een hogere groei van de arbeidsproductiviteit. Hoewel aanhangers van de 'Nieuwe Economie', wijzend op de ontwikkeling van de arbeidsproductiviteit in de VS, zullen betogen dat dit slechts een kwestie van tijd is, valt een dergelijke trend in Nederland nog niet waar te nemen.